Ч. 213 (13.161). Львів, неділя 25. вересня 1932. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	4·00 зол.
Чвертьрічно	12·00 „
Піврічно	24·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Магатма Ґанді голодує...

Львів, 23. вересня 1932.

Могандас Ґанді, „святий" — „магатма" — Ґанді ніколи багато не їв. Він був завжди веґетаріянином, бож першою релігійною засадою секти „джаінас", до якої належали всі його предки, є гасло „агімса" — „не вбивай". Тому він не бере до уст ні кусничка мяса, ненавидить алькоголю, не признає у стравах ніяких корінних приправ: кілька дактилів, трохи винограду, помідор, яблуко і склянка-дві козячого молока, яке сам власноручно видоїть, — ось і весь його цілоденний харч. Такий, як харч, є і його одяг — біла полотняна плахта, яку сам випряде, — і його аскетичний спосіб життя: не дармо він так добре почуває себе у вязничній келії, яка малочим гірша від його домівки на волі, й не дармо вязничній адміністрації розмірно легко осолодити вязневі його долю. Але від аскези до голодової смерти всетаки шлях далекий: бо два дактилі, один помідор, особисто спечений пляцок „хапатіс" та ще й склянка молока, дарована улюбленою козою, це пнр. який втримує магатму 24 годин у прегарному настрою і блискучому здоровлю. Він, правда, не великан, а маленька засушена фігурка, але це дрібоньке тіло загартоване на голод і холод, а в мізерній (та й, ніде правди діти, погапенькій) тілесній поволоці живе могутній дух.

У цих днях рішається, чи цей дух не покине виголоднілого 63-літнього тіла: в останній телеграмі кажеться, що в четвер 23. ц. м. минуло вже 60 годин від часу, коли Ґанді розпочав свою голодівку. Чи вязничну голодівку, як протест проти тюремного режіму, як засіб добуття якихось полекшей або особистих привілеїв? О, ні: з оголошених потім у літературі про Ґандія його листів до начальника центральної вязниці в Єрода знаємо, що Ґанді вже тоді, в травні й листопаді 1923 року, відмовився від перебування на відділі для достойніших вязнів та відмовився від кращого вязничного харчу (винограду й помаранч), домагаючись тих самих полекшей і для своїх товаришів недолі.

У теперішній вязниці у Пооні Ґандіму поводиться ще краще: він може нпр. свобідно комунікуватися із зовнішнім світом, приймати делеґації, переводити політичні наради, читати й писати без цензури книжок і скриптів та до схочу проходжуватись по вязничному подвірі — навіть до сяйва місяця. Мало того: англійська адміністрація, не хотячи тримати у вязниці голодуючого Ґандія, запропонувала йому вийти на волю й голодувати — у себе дома. Але Ґанді залишився у своїй келії та заявив, що не тільки розпочинає голодівку, але й вестиме її — до своєї смерти.

Цю свою погрозу кинув магатма ще 11. березня ц. р. у листі до державного секретаря для Індії, сер Гоара, а в листі до Мекдональда з 18. серпня, називаючи британського премієра „дорогим приятелем" („дір фрайнд"), писав: „кидаю своє життя на терези і підіймаю смертельний страйк", — аж поки уряд Його Королівського Величества з власної ініціятиви або під натиском прилюдної опінії не зревідує свого становища — і не відкличе свого проєкту ординації для комунальних виборів, що передбачує окрему курію для упосліджених парінсів. (61 мандатів для паріясів, як окремої курії у числі 705 мандатів усіх ґіндусів та 489 магометан: це теж дуже несправедливий поділ, бо ґіндуси творять 2/3 населення, а магометани лише 1/5. Ані сер Гоар ані Рамзей Мекдональд не злякалися погрози. Цей останній висловив Ґандіму своє признання за твердість поглядів і послідовність в обороні ідеї обєднання паріясів упослідженої кляси з цілим ґіндуським народом, але, мовляв, рішення уряду Й. В. К. прийняте після глибокої призадуми й тому воно невідкличне. Лист Ґандія з 9. ц. м. закінчив це єдине в історії листування вязня з володіючим премієром, з єдиною в історії погрозою. А 20. ц. м. погроза почала реалізуватись.

Це не є маловажна комедія та кивання босим пальцем у примітивних деревляних капцях: стихійний вибух вуличних заворушень у великих містах Індій, страйк жінок-робітниць по фабриках, мандрівки непроглядних юрб народу під мури будівлі, в якій заголоджує себе святий пророк, національний герой і хитрий політичний тактик в одній особі б. адвоката, вся ця історія є не лише новим клопотом для англійської влади, але й цілою новою проблемою. Ставлючи перед цією проблемою англійський уряд, вносючи величезне схвилювання серед ґіндусів, які не можуть погодитись з думкою утрати свого проводира і півбога та які проте й не можуть перестати глядіти на паріясів як на „нечистих", врешті дезорієнтуючи міліони самих паріясів, які клонять голови перед Ґандім, але не пруться до спільноти з ґіндусами, — Ґанді зробив зі своєї смертельної голодівки величезну політичну демонстрацію, з величезними наслідками. Колиж він який рік тому, після невдалої конференції „круглого стола" в Льондоні, впав в очах міжнародніх політиків, як ніби то оригінальний дивак, чи навіть комедіянт — неудачник, то нині, опинившись знову в осередку уваги цілого світу доказує знову свою велич: велич індивідуальности. Якісь два фанатичні противники зрівнання виборчих прав паріясів з правами решти ґіндусів розпочали одночасно з Ґандім теж голодівку, як протест проти голодівки Ґандія: ніхто й імен їхніх не знає, ніхто ними не цікавиться. Недавно, як протест проти атентату Ґорґулова на президента Франції, три б. російські старшиниеміґранти застрілилися недалеко місця атентату: їх смерть була цілком даремна, глупо безпотрібна, бо нікого не зворушила, ніякою совістю не потрясла. Голодівка Ґандія є „сензацією" цілого світа та найважнішою подією в країні, де живе 300 міліонів душ. Бо Ґанді є величезною індивідуальністю, а лише правом індивідуальности є бути великим в успіхах і невдачах та кермувати долею народів навіть з вязничної келії.

„Темною плямою ґінду"зму" та „видумкою діявола" вважав Ґанді завжди науку про „недоторканість" паріясів (адже ґіндусам релігія каже вмитися після кожного випадкового доторкнення паріяса!). Ґанді завжди тісно узалежнював свободу ґіндусів від признання ґіндусами рівних прав і вольностей підрядним і приниженим кастам. У країні, в якій кишить від націй, релігій, мов і каст, де істнує безліч ріжних традицій і пересудів і де біч-обіч живе найбільше багацтво й найбільша нужда — Ґанді вів боротьбу за визволення шляхом зосередковування усіх продуктивних сил. Англія має очевидний інтерес в політиці „дівіде". Виборча ординація, яка ділить ґіндусів і паріясів на окремі курії, є безпаречно висловом цієї політики.

Нині весь світ слідкує з найбільшим напруженням, чи дійсно голод Ґандія переважить терезку анівечення кастових ріжниць і введення принципу рівности всіх людей перед божими і людськими законами.

Уряд Злучених Держав Америки про українську справу.

(АМЕРИКАНСЬКИЙ „ДЕНЬ ПРАЦІ").

(Кореспонденція з Америки.)

Ню-Йорк, 5. вересня 1932.

„Батькам на славу, а будучим поколінням на науку" і в ніякій іншій цілі не пишемо цього, поки ще є кому писати.

Не зважаючи на велике роздвоєння українських сил в Америці на прихильників „Українського Народнього Комітету", заложеного в грудні 1918 р. і прихильників „Федерації Українців у Злучених Державах", заснованої під іншою назвою на першім Українськім Конгресі в Ню Йорку дня 30. жовтня 1916 р., йшла дуже інтенсивна пропагандивна праця для української справи в пресі і перед урядом Злучених Держав і на мировій конференції у Версаю, куди У. Н. Комітет з Америки вислав був своїх представників, а то американського конгресмена Джеймса Гемила й молодого українця, лікаря, д-ра Кирила Біліка.

Українській Народній Комітет стояв під проводом о. Петра Понятишина, адміністратора української гр.-кат. дієцезії, як урядуючого єпископа і тому мав пошану й признання в уряді Злучених Держав. Дієцезальний адвокат, Виліям Дж. Кернс (William J. Kearns) і пос. Дж. Гемил (James Hamill) були у великій приязни з Йосифом А. Томолті-м, секретарем президента Вилсона. Оця трійця відбувала часто конференції з відповідальними представниками американського правительства у Вашингтоні і вносила при ріжних нагодах меморіяли до уряду, виготовлені пресовим бюром Українського Народнього Комітету в Ню Йорку. Звичайно за таким меморіялом йшли ще за вказівками У. Н. Комітету письма й резолюції до конгресменів та сенаторів, висилані їхніми місцевими виборцями українцями.

На основі особистих споминів о. Понятишина, котрий тепер є українсько-католицьким парохом у Ню Йорку, записав підписаний такі замітки:

Для справ Східної Европи істнує при міністерстві закордонних відносин у Вашингтоні спеціяльне бюро. Його директором в часі війни був визначний урядовець Виліям Річардс Кесл (William Richard Castle). Його то наші представники поінформували якнайдокладніше про українську справу. В сенатській комісії для заграничних справ, яка веде цілу заграничну політику з рамени конгресу, був предсідником сенатор Генрі Кабот Ладж (Henry C. Lodge) із стейту Мессечусетс. Він займався літературою і знав здавна про „русинів". Крім цього він займався вже резолюцією в справ. Українського Дня в лютім 1917 р. Сенатор Брандеґі зі стейту Конектикат був нашим рішучим прихильником, сенатор Мозес із Ню Гемшир був присутній, одначе не активний, а сенатор М. Кормик з Иллинойс, хоч не був нашим ворогом, але був великим приятелем поляків, бо вони, як сам казав, приготовили йому велику овацію, коли він був на мировій конференції у Версаю. Після проголошення президентом Вилсоном засади самоозначення всі вони відносилися прихильно до українців, але домагання незалежности України трактували зпочатку як жарт. Спеціяльно не могли розуміти, як можна відділити Україну від Росії, коли перед тим вони майже нічого про неї не чули, хоч багато визних американців бувало перед тим у Росії і заприязнилися з великими російськими родами. Серед вищих урядовців у Вашингтоні була велика симпатія до Росії і тому ніхто не думав про можливість її розчленування.

Посол У. Н. Р. Юліян Бачинський (перебував в Америці від 1920 р. і виїхав звідси назад до Европи дня 18. червня 1921) не бував у нікого з представників американського уряду, бо Україна не була визнана Америкою. Коли раз о. Понятишин, при допомозі пп. Кернса і

Гемила, вистарався для пос. Бачинського, за його попереднім одобренням, про приватну розмову із Й. Томолті, секретарем президента, пос. . відмовився туди йти, кажучи, що йому личное говорити лише із міністром заграничних справ та президентом. Тим чулися скомпромітовані о. П., адв. Керис та пос. Гемил. Вони знали, що президент не може приймити представника непризнаної держави, а конференція приватна із секретарем президента була найвищим осягом, яким вони могли повеличатись. По думці Гемила навіть такий впливовий чоловік, яким був тоді французький амбасадор у Вашингтоні, вважав би був собі за велику честь особисто заприязнитися з Томолтім, який мав великий вплив на Вилсона. Гемил думав, що тією дорогою можна вплинути на Вилсона заінтересуватися українським питанням. Вилсон мав бути дуже впертим і як за щось взявся, то доти не попустив, доки не осягнув свого. Томолті був такою силою при Вилсоні, що як той виїздив на мирову конференцію до Европи, то вся політика спочивала фактично в руках Томолті, а не в руках міністра заграничних справ, як цього вимагає закон. За це у Вашингтоні дуже негодували на президента, але це вказує, як високо Вилсон цінив свого секретаря.

У справі Галичини дир. Кесл і сенатори були того погляду, що тут неможлива незалежність, бо Галичина не має доступу до моря і не може творити держави. Тому, що на мировій конференції не вирішено приналежности Галичини і віддано її під опіку антанти, Америка урядово не могла сама нічого зробити в цій справі. Проте почувала на собі відповідальність за дальшу її долю, бо причинилася до розбиття Австрії, а з тим і до зміни політичного положення народів на її давній території. За Галичину заступався о. Понятишин як американський громадянин і лише на тій підставі він міг дістати авдієнції у високих урядовців. Хоч в Америці священики не займаються політичними справами, то з о. Понятишином числилися як з урядуючим епископом, який з гуманних оглядів заступався за свій нарід.

Замітна, між іншими, була авдієнція в Роберта Ленсинга, міністра заграничних справ у кабінеті президента Вилсона. Вона була строго приватна, бо Галичина не була признана державою і не можна було подавати до преси ніяких звітів з розмови. Сенатор Брандеґі впровадив о П-на до Ленсинга і той, після привитання запитав: „Що можу, Отче, зробити у Вашій справі?" — о. П., згідно з толішним становищем усіх українців, заявив, що „ми домагаємося незалежности Східньої Галичини". Ленсинг випитував про подробиці й розговорився по приятельськи. Він був знаний із своєї прихильности до служителів церкви і мабуть тому по якімсь часі нахилився до о. П. і сказав таке: „Як я маю сказати щиру правду, то вас ніхто не піддержить в справі незалежности. Як ви будете домагатися чогось можливого, то Америка вживе цілого свого впливу, щоби вам помогти. А можлива є хіба автономія Галичини". На це заявив о. П., що по всякій імовірности українці на це не пристануть. Тоді Ленсинг здвигнув раменами, неначе би хотів сказати, що він безрадний і став пращатися.

По авдієнції відбув о. П. конференції із важнішими членами комісії заграничних справ при сенаті. Там радили, щоби всі українці зосередили свої домагання на автономії Галичини, а тоді, по їх думці, рішаючі американські чинники мусітимуть щось для українців зробити, можливе навіть, що зажадають від Ліги Націй настановлення високого комісаря для Галичини, як це приготовлялося для Данцига.

Коли до Америки прибув (10. квітня 1920) д-р Льонгин Цегельський, представник Західно-української Республики, о. П. познайомив його приватно із кількома сеаторами, між іншими із сен. Фрейлінгайзеном із стейту Ню Джерзи, дуже близьким приятелем президента Гардинга, котрий обняв уряд по Вилсоні в 1920 р. Д-р Ц. взявся дуже завзято до праці і зєднав собі велику прихильність між сенаторами. Хоч як метким і оборотним був д-р Ц., то всі його заходи розбивалися об засадниче становище, тобто об домаганя незалежности. Коли о. П. радив д-ру Ц. писати до свого уряду, щоби змодифікував своє становище, бо ми готові цілком справу програти, д-р Цеглельський постійно відповідав: „Чи хочете, щоби нас тут вважали за хрунів?"

Другу авдієнцію мав о. П. в Карла Іванса Гюза (**Charles Evans Hughes**), міністра загр. справ у кабінеті през. Гардинґа. Це дуже мовчаливий та обережний чоловік і тому не легко було добитися розмови. В означенім часі Гюз покликав також Кесла, котрий вже перед тим зреферував йому меморіял від У. Н. Комітету, висланий о. Понятишином. Отже в присутности Кесла приняв Гюз о. Понятишина і адв. Кериса в салі принять для амбасадорів. Керис був знайомий з Гюзом ще з дому його батька і тому в розмові сказав отверто: Америка розбила Австрію, кожному народові дала його права, а лише український нарід віддала на ласку ворогів. Це виглядає так, як той хлопець, що збив шибу, опісля відпекується свого вчинку і нема кому заплатити шкоди. — Коли Гюз запитав, чого українці хочуть, а о. П. відповів, що незалежности, Гюз сказав таке: „Та то кожний хоче тепер незалежности, от навіть і Фіюме". А в дальшій розмові дав до пізнання, що лише можливі („reasonable") домагання можуть бути сповнені. Крутився коло слова автономія, але отверто не сказав, що українці мають жадати автономії. — Тоді саме був час мілітарної окупації Галичини.

Д-р Семен Демидчук.

Конференція праці.

ЖЕНЕВА. (ПАТ). Адміністраційна рада міжнародного бюра праці рішила скликати ще перед кінцем місяця приготовчі зібори до майбутньої конференції праці, щоби обговорити справу зменшення годин праці шляхом міжнародного порозуміння.

ФРАНЦУЗЬКІ МАНЕВРИ.

ПАРИЖ, 23. ПАТ. Останній день першої фази французьких маневрів відбувся в присутности міністра летунства. Міністер відвідав авіяційні терени, де було зібралося багато ескадр, що беруть участь у маневрах. Із ґенералами мін. Пенлеве всів до літака, з якого довший час приглядався операціям. Вполудне маневри скінчилися. Міністер висів на лет. майдані та був при критиці операцій, яку перевів шеф штабу ген. Гамелен у присутности старшин обох таборів. Міністер летунства говорив із журналістами в справі великого значіння першої фази маневрів, яка позволила побачити велику прецизію з тактичного боку скомбінованого із пристосуванням ріжних відділів зброї, яку має новочасна армія.

Боротьба за місце в Раді Ліґи.

В цьому році кінчається каденція трьох членів Ради Ліґи Націй, м. ін. Польщі. Міністер Залеський вже заявив, що Польща висуває свою кандидатуру знову, бо — мовляв — Польща має забагато справ у Лізі, щоби не бути за її зеленим столом. Замість Мексику ввійде до Ради мабуть Перу, а на місце Югославії увійде Чехословаччина. Але крім цих держав кандидують ще Туреччина, Бельгія і Портуґалія: кожна з тих держав має своїх протекторів у великодержавах.

ПРОПАЛО 30 ПРОЦ. ЦУКРОВОГО БУРЯКА.

МОСКВА. 23. 9. ПАТ. Центр. влада роб.-селянської інспекції ствердила, що в окр. Винниця на Україні пропало 30 прц. цукрових буряків. Вину приписують льокальним властям. За це притягли до відповідальности 3 президентів районових комісій роб.-сел. інспекції, 2 управителів земських урядів, директора та його заступника в староконстантинівськім совхозі й директорів філії держ. банку в Умані, Томашполі, Проскурові, Вороновиці та Липівці.

Тілесні кари в німецьких школах.

Шкільні власти в Гамбурґу видали розпорядження, що вільно стосувати тілесні кари у школах супроти школярів, які проявляють вперту брехливість, лінивство або непослух, часто тікають зі школи або є нечесними. Не вільно бити в голову. Кожний випадок тілесної кари треба записувати в окремому катальозі.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ВЕРЕСНЯ 1932.

В. ГЕРАСЬМЧУК. 8)

Чи анонімність козацького літопису Самовидця відкрита?

(Докінчення.)

Справа з Могилевом через численну польську партію і польську шляхту йшла тяжко. І хоч місто у серпні 1654 піддалося Поклонському, то на другий рік від 3. II.—1. V. мусіло ще видержати облогу від Радивила, на стороні якого, не сподобавши собі грубої Москви, перейшов і Поклонський. Одначе „пана Рогозу" поляки не перетягнули на свою сторону. У першій половині травня 1655 р. Рагоза є ще раз у царя під Смоленськом.

З огляду на те, що міщани й могилівська шляхта були проти козацтва і навіть раз-у-раз висилали скарги на Рагозу і його товаришів за зловживання, насильство і гострий режім, указом царя могилівський полк розвязано, влучаючи козаків до козацького війська. А що до могилівського повіту прибув сильний відділ під проводом полковника Федора Коробки, перед яким утік Радивил, як можна сподіватися, по повороті зі свого посольства, не маючи чого шукати в зле настроєнім до себе Могилеві, — то і Рагоза мусів перейти до Федора Коробки.

При кінці грудня 1655 р., здається, мусів бути Рагоза на похоронах ніжинського полковника Івана Золотаренка, шваґра Б. Хмельницького, вбитого підчас облоги Бихова, якого спроваджено і ховали у родинній церкві в Корсуні. А був певно не тільки як член ніжинської полкової старшини, але також з практичних оглядів, щоб у початках своєї карієри засвідчити вірність для „великої родини", представити себе як „царського сотника" чигиринським колам і виносити, як ще не мав, якесь вигідне сотниківство. Підчас побуту в Корсуні був свідком пожежі церкви, в якій були тлінні останки Золотаренка, так докладно й широко описаної Самовидцем.

Він як добре записаний у царя міг також з Ракушкою бути висланий 1656 р. через Оршу до Риги в дуже дразливій справі, а саме для виправдання полковника І. Нечая за насильне насаджування на Білій Руси козацтва. А був він цінний для посольства через те, що знав ті околиці, бо 1654 р. від Поклонського їздив у сторони Орші, Дубровни шукати московських воєвод для здобуття помочі, потрібної до облоги Могилева (А. Ю. З. Р. т. XIV., ст. 228—9).

Р. 1660 Демида Рагозу, як дівицького сотника, находимо у списі 53 членів, висланих на зїзд до Борисова. При кінці 1660 р в місяці грудні царський післанець стрічає дівицького сотника в Ніжині у полковника В. Золотаренка з донесенням на аґітацію у своїй окрузі проти Москви, а в користь Польщі і Ю. Хмельницького. (Соловев, т. XI., ст. 94).

Той сам Рагоза виступає в джерелах (Акти Ю. З. Р., т. VIII.) — у московських реляціях він зветься Демяном — як піхотний полковник гетьмана Д. Многогрішного і його бачимо в тогож посольстві у 1669 р. до Москви у справі порозуміння щодо місця і способу переведення виборів на гетьмана Д. Многогрішного. Ясна річ, що мусів бути при його виборі, при якім, як підозрівають деякі дослідувачі (О. Левицький, Іконніков, Д. Дорошенко), був учасником і Самовидець, де то по словам літописця Д. Многогрішний відмовлявся гетьманства, „як старая дівка хорошого жениха".

Отже збираючи дані про Д. Рагозу, скажемо: був правоберезцем і оскільки не був родом з Могилева, положеного на правім березі Дніпра, то як малий урядовець або власник якогось дрібного маєтку перебував у Могилеві і звідтам навчився лівий бік Дніпра називати Задніпрявям. Походженням своїм із земянського чи боярського старого роду, відомого й розгалуженого в Білій Руси (були там і шляхтичі того імени), мусів дістати основнішу освіту, мав деякі традиції і може був у деякім родовім звязку з митрополитом М. Рагозою. Живучи в Могилеві, місті, яке було сильним огнищем торговельним, де сходилися близько поляки, москалі, литовці й німці, відчув краще націоналізм, очевидно, не відокремлюючи ще України від Білої Руси.

Побут його, як активного старшини, у місцях, де різко підчеркнена його особиста присутність та участь, є далеко імовірніший, як економіста, а потім духовника Ракушки. На жаль, не знаємо тільки, що ділялося з ним після 1669 р. Можливе, що зражений до Многогрішного покинув військове життя і перебуваючи у якімсь своїм маєтку, писав хроніку великих часів. Можливе, що ще якийсь час служив далі у війську. У Ніжині, Чернигові, а передовсім у Москві повинен бути матеріял до особи цього діяча. До р. 1654 між матеріялами до могилівських подій є досить матеріялу й до особи Рагози. І чиж та людина, коли ствердимо подробиці її довшого життя, не входила би в рахунок, як „кандидат на літописця"?

Дослідування цього питання мусять безумовно взяти на увагу й інших учасників борисівської комісії. Адже можна сказати, у Борисів вислано саму еліту, самих найкраще освічених людей зпоміж козацтва. Деякі з них виступають як старшини при пізніших гетьманах і відграють визначну ролю. Що до комісії вибирали особи, це видно з прізвищ делеґатів. При декотрих маємо назву по батькові, при чім треба би пошукати дійсного їх прізвища. Обслуга, кухарі, ординанси (хлопці) означені самим іменем.

Хоч булоб добре подати також і список осіб, одначе такими справами годі обтяжувати шпальти політичного щоденника. Всякі дослідувачі, які цим питанням будуть займатися, найдуть копію списку під заг.: „Реєстр козаків борисівської комісії 1660 р." в бібліотеці Товариства імени Шевченка у Львові. Ми тільки можемо побажати їм приємної й успішної праці.

Електрифікація села в Чехословаччині і кооперація.

Електрифікація села в Чехословаччині має за завдання не тільки забезпечення сільським мешканцям можливости використання електричного освітлення та опалу, але й також полекшення сільському населенню виконання ріжного роду сільсько-господарських та індустріяльних праць. Електрифікація села в Чехословаччині здійснюється у двох головних напрямках: 1) прийняттям громадами на себе ролі розподілювача електричної енергії, головним чином у цілях освітлення та опалу, та 2) кооператизацією цієї царини господарського життя в інтересі піднесення індивідуального споживання електричної енергії, особливож у царині виробу. Громади зробили для електрифікації села дуже багато. Згідно з остан. даними, більше як половина всіх у сучасний мент істнуючих у Чехословаччині громад (8.338 з 15.422) постачає населенню електричну енергію*). Але громади дуже рідко дбають про електричну енергію для цілей індустріяльних. Ця роля була виконана з успіхом електрифікаційними кооперативами. Кількість їх досягла з початком року 1930 з 1757**) (у сучасний мент більше на 2.000). Всі ці кооперативи можуть бути поділені на три категорії. Перша категорія складається з кооператив, що виробляють електричну енергію для своїх власних електричних підприємств та розподілюють її між своїми членами. У році 1930 істнувало 39 таких кооператив з 2662 членами, з яких було біля 453 громад. Це є кооперативи, які купують електричну енергію від електричних станцій та розподілюють її між своїми членами при допомозі власної електричної сітки та які належать до другої категорії. Нарешті третю категорію складають кооперативи, які поставили собі за завдання сприяти розвиненню льокальної електричної сітки шляхом фінансової допомоги. Три четвертини всіх електричних кооператив є членами Центрального Союзу сільсько-господарських кооператив у Празі та згідно з твердженням президента цього Союзу інж. Кліндери, відограють там, за виключенням кредитових кооператив, найважнішу ролю в кооперації та в силі виконувати для сільських господарів неоціниму службу***).

Електричні кооперативи місцевого значіння а також і громади можуть користати з підпори уряду. Найзначніші видатки, що звязані з електрифікацією, роблять таку підпору неминучою. Вистарчить сказати, що трансформаторна стація коштує біля 36.000 корон чсл.; 1 клм. секундарної сіті — 25.000 кор. чсл., 1 метр проводу для освітлення — 2.4 кор. чсл. та кожне розвітлення сіті — 220 кор. чсл. Приймаючи це під увагу, чехословацький уряд уділює від 1924 року позички для електрифікації села. В сучасний мент загальна сума таких позичок не сміє перевищати 35 мілонів корон чсл. річно; для періоду 1933—1940 річна сума таких позичок встановлена на 25 міліонів корон чсл. Позички розподіляють у міністерстві публичних робіт до висоти 50 прц. необхідних видатків даної місцевости та на рівних підвалинах для громад та кооператив ріжних національностей. Ця обєктивність сприяла тому, що на Словаччині більше ніж 200 мадярських громад одержали позички для електрифікації села.

Згідно з твердженням п. Дубицького, кожні видані урядом 35 міл. корон чсл. на електрифікацію обумовлюють собою оборот в 450 міліонів кор. чсл., забезпечують великій кількости техніків заняття та тим самим зменшують негативний вплив сучасної кризи.

Проф. С. Бородаєвський.

*) Земед. Дружствені Лісти. 1932. Nr, 25 Dr Vondracek.

**) Justin Ibidem. З. Д. Л. 1932. Nr. 22.

***) З. Д. Л. ч. 21. 1932.

Анґлійський парляментарист на Волині.

Видатний анґлійський парляментарист, член Лейбур Парті Сміт, що є секретарем міжпарляментарної унії після шеститижневого побуту в СРСР, зокрема на Радянській Україні, поступив у поворотній дорозі до Луцька, де інформувався про волинські відносини. З Луцька виїхав пос. Сміт до Варшави. Там він мав виголосити в польській секції членів міжпарляментарної унії виклад про відносини в СРСР

Величаве свято „Просвіти“ в Бучачі.

Свято у 25-ліття філії „Просвіти“. — Богослуження в церкві св. Миколая. — Імпозантний похід. — Академія на площі П. С. К. — Підсумки.

(в) Дня 18. вересня ц. р. святкував Бучач 25-літній ювилей філії „Просвіти“. Завдяки добрій пропаґанді в повіті, вже від самого ранку всіми дорогами спішили селяни пішки і на возах та збирались біля церкви св. Миколая, щоби вислухати Служби Божої та взяти участь у панахиді за померших членів філії.

В год. 9. ранку станув до Служби Божої о. декан Денис Нестайко, один з основників філії та відправив її в асисті кількох священиків. Маленька церковця не могла помістити всіх прибувших на свято, так, що тільки невеличка частина мала змогу взяти участь у богослуженні й панахиді та вислухати глибоко продуманої проповіди о. Маркова Ч. С. В. В.

Після богослуження стали учасники уставлятись до походу. Кожне село під своєю табличкою, цвітками, на табличці напис, що за читальня. Під умілим доглядом дир. Винницького приготування до походу були швидко покінчені і в год. 11.30 поверх 5.000 людей рушило вулицями св. Миколая, Собіського, Потоцького, Ринком, Ґрунвальдською на площу Повітового Союзу Кооператив на Передмісті. Чоло походу творило сорок кіннотчиків однаково убраних під проводом п. Шасткова із Стінки. На більше кіннотчиків староство не дало дозволу, хоч охочих зголосилося понад 500. За кіннотою йшли делеґати наших найвищих установ, місцевих товариств, міська і околична інтеліґенція, міщанство. В першому ряді представник Української Парляментарної Репрезентації, сеніор наших політиків, сенатор д-р Антін Горбачевський, побіч нього посол Олекса Яворський, б. посол о. д-р Пеллих і інші, а там виділ філії, інтеліґенція, оркестри, хори, а далі довгі-довгі ряди селянства, серед якого помітна скількість жіноцтва та дітей. Явище це говорить само за себе та є найкращим показчиком успіхів 25-літньої праці філії. Своїм виглядом, величиною та справністю похід став могутньою культурною маніфестацією, що признавали навіть чужі.

У спокійному поважному настрою дійшов похід на площу П. С. К., де відбулася друга частина свята — академія. На спеціяльно на ту ціль збудованій естраді поверх 100 співаків злучених хорів започаткувало свято „Гимном Просвіти“, що його відспівали під батутою студ. В. Дзьоби. Після того голова філії о. В. Мельник у довшій палкій промові підчеркнув значіння свята, його ціль та прегарними барвами змалював сіру, незамітну, а таку могутню працю освітніх діячів та висказав честь для їхньої праці. Привіт і промову сивоволосого сен. Горбачевського приняли присутні бурею оплесків. Не менше одушевлення викликав привіт посла Яворського. З черги слідували привіти від місцевих установ: адв. д-р Гринів промовляв від Кружка У. Т. П., дир. інж. Шепарович від П. С. К. і інші, а потім відчитано цілу низку привітів від філій і читалень та від поодиноких осіб. Дуже гарне враження викликав привіт від Гуцульщини, надісланий послом Юрою Чукуром. Вокальні продукції хорів із Язлівця, Доброполя, Переволоки та виступи орхестр із Сороків, Нагірянки, Жизномира і Заривинець, серед яких особливо гарно запрезентувалась орхестра Сороків під проводом п. Василика, доповнювали симпатичну програму свята, яке закінчено відспіванням національного гимну.

Підсумки цього свята, що стало маніфестацією нашої національної свідомости, наскрізь додатні. Поминаючи вже саму могутність, імпозантність і культурність імпрези, треба звернути увагу на одно: чужі побачили, що нарід живе і не зважаючи на перепони, прямує до наміченої мети, а свої могли переконатися, що можна зробити витревалою, послідовною працею. В улаштуванні свята, чим займався окремий комітет, найбільше труду та хисту вложили мр. Бараболяк та дир. Винницький, яким за це належиться повне признання та подяка.

ЗВІЛЬНЕНІ СУДДІ ВНОСЯТЬ ЗАЖАЛЕННЯ ДО НАЙВ. ТРИБУНАЛУ.

З Варшави повідомляють, що багато суддів, яких звільнили із становищ на основі декрету президента Польщі, а яким наслідком постанови нач. влади признали лише одноразову відправу, висилають до Найвищого Адміністраційного Трибуналу зажалення, щоби переведено ревізію рахунку вислужених літ і визначення емеритури.

ШТУЧНИЙ ДОЩ.

МОСКВА. 23. 9. ПАТ. У Ленінграді під кермою проф. Оболенського відбуваються досліди з ділянки викликування штучного дощу. Перший дослід у невеличкому городі випав додатньо.

КАТАСТРОФА КРИГОЛОМА.

МОСКВА, 23. 9. ПАТ. Проф. Шмід повідомив, що криголомові „Сибіряков“ приключилася катастрофа. Він є 200 км від проливу Берінґа. Леди відірвали корабельну шрубу, яка затонула. Корабель унерухомлений, розіслав радіотелеграми, в яких просить, щоби його притягли до Владивостока.

СПРАВА ПАРІЇВ.

БОМБАЙ. 23. 9. ПАТ. Проект умови в справі виборчих прав упосліджених кляс приняли індійські провідники та парії. Як повідомляють із Пуни проект цей приняв теж принципіяльно й Ґанді.

Японія і совітська нафта.

Поміж Японією і СРСР ідуть переговори про доставу совітської нафти. Японія узалежнює підписання умови від концесій на терені російського Сахаліна, жадаючи полишення своїх дотеперішніх привілеїв. Тому вигляди цієї торговельно-політичної трансакції дуже малі.

ПРИГОДА ЛИТОВСЬКОГО ЛЕТУНА.

ВИЛЬНО. 23. 9. ПАТ. З Орая повідомляють, що до Мерачанки впав був литовський літак, що летів із Шавель до Кальварії. По дорозі летун утратив орієнтацію, а коли зорієнтувався, що він уже на польському боці, хотів завернути й осісти біля Дмитрівки. При цьому апарат упав у ріку. Летун видістався з води й заалярмував лит. сторожу. Вона після цілоденної праці видобула на беріг розбитий літак.

Зріст безробіття в Німеччині.

БЕРЛІН. (ПАТ). Уряд посередництва праці виказує, що в першій половині вересня ц. р. було в Німеччині 5,261.000 зареєстрованих безробітних. В порівнанні з числом безробітних з кінця мин. місяця число це зросло на 38.000.

РЕКОРД СКОКУ З ДАЛЕКОПАДОМ.

ГАМБУРҐ, 23. 9. ПАТ. Новий світовий рекорд у скоку з легкопадом установила в Кольонії пільотка Шредер. Вона скочила з висоти 7.300 м. у часі 28 хвилин.

ДІТОЧИЙ ПАРАЛІЖ.

ЕССЕН. 23. 9. ПАТ. Випадки діточого паралічу повторяються щораз частіше та прибирають форму пошести. В ост. кільканацяти днях занотували 232 нових випадків занедужань. Чотири випадки були смертельні.

НОЖАМИ ПОРІЗАЛИ ЧОЛОВІКА.

СТАНИСЛАВІВ. 23. 9. ПАТ. У Борині (пов. Станиславів) на забаві в читальні „Просвіти“ прийшло до суперечки між кількома учасниками. Коли вони вийшли з читальні на дорогу, один із них Патринка, схопив у поясі Федя Дзюнґу та сильно його держав. Тоді два брати Ткачівські кинулися на Дзюнґу та формально порізали його ножами, так, що він згинув на місці. Потім вони ще поранили Мик. Дзюнґу.

ХТО ВИГРАВ НА ЛЬОТЕРІЇ?

ВАРШАВА. 23. 9. ПАТ. Сьогодні в 14. дні тягнення 25. клясової льотерії головніші виграні впали на такі числа: 15.000 зол. — 8.892, 10.000 зол. — 111.858; 5.000 зол. 59.566, 156.311; 3.000 зол. — 66.347, 120.336, 139.823, 149.092 149.400, 103.641.

Економічний огляд.

СВІТОВА ХРОНІКА.

Після Стрези.

Результати конференції в Стрезі є того роду, що не можуть вони викликати повного вдоволення ані серед держав-довжників, ані у вірителів. Намічена акція має піти у двох напрямах у напрямі ревальоризації цін збіжа шляхом преференцій і експортових премій та в напрямі монетарної нормалізації (проект фонду для улікування позичок емісійним банкам). Справа монетарної нормалізації не добула прихильности Англії, а справа ревальоризації цін прихильности Бельгії і Голяндії. Швайцарія та Італія залишились у резерві дотично обох проєктів. — Тепер черга на європейську комісію Ліги Націй. Ця комісія має занятись реалізацією доручень стрезанської конференції Ворожать, що не все гладко піде і що не мало ще трудношів найдеться на шляху санації господарських відносин у середущій та східній Европі.

На збіжевих ринках світа.

Канада веде тепер провід у продукції і подажі пшениці. Завдяки Отаві і признаним їй там контингентам може Канада вивезти велику кількість пшениці до Англії, а в інших краях продавати її по сильно зредукованих цінах. З уваги на те канадійці мало турбуються тим, де примістити 450 міл. бушлів цьогорічного збору пшениці. Експортові надвишки Совітів покищо є великою невідомою, а Румунія наслідком ржі в цьому році як експортер не має значіння. Дотично жита годі щонебудь сказати до часу аж проясниться справа з Радянським Союзом. У Польщі жита є доволі і через надмірну подажу на внутрішньому ринку ціни впали мимо інтервенції Держ. Збіжевих Заведень. Вивезено всього 30 тис. тон.

Обниження відсотків.

За дозволом Банку Міжн. Виплат обнизила Німеччина дисконтову стопу з 5 на 4 відс. Одночасно Франція рішила по недавним англійським зразкам перевести конверзію державних рент, тобто редукцію опроцентування внутрішних довгів. Обі ці події, що вказують на скріплювання тенденцій знизити ціну кредитів, є кроком до більшої господарської рівноваги. Подешевіння кредиту — це справа небуденної ваги.

В. Н-вич.

НЮЙОРК—МОСКВА.

МОСКВА, 23. 9. ПАТ. Відомий американський летун Бойд повідомив більшовицький уряд, що на днях відлетить з Нюйорку до Москви без осідання на літаку „Белянс", що є копією літака „Колюмбія", яким відбув трансатлянтійський лет. Бойдові товаришитиме директор Наук. Т-ва Дослідників Міжнародного Права, Едм. Вісей.

НОВИНКИ

— **Модерні порцелянові сервіси проекту арт.-мал. Василя Дядинюка.** Власник фірми шкла і порцеляни у Львові, Олександер Онисько і ґенеральний директор польської фабрики порцеляни у Цьмельові, інжинір Сискі, оглядаючи на виставі в „Палаті Штуки" у Львові проекти на порцеляну виконання арт.-мал. Василя Дядинюка, зацікавилися ними і п. О. Онисько закупив 2 проекти. З цих двох проектів фабрика виготовляє сервіси на 12 і 6 осіб, а виключну продаж їх матиме фірма О. Ониська, Львів, Галицька 20. У найближчому часі згадані сервіси появляться в продажі. 520

— **Трансмісія Служби Божої у радіо.** Дня 27 ц. м. (вівторок) у свято Воздвиження Чесного Хреста буде львівське радіо трансмітувати Службу Божу з Успенської церкви. Початок Служби Божої в год. 9.45 рано.

— **На волі.** „Новий Час" повідомляє, що із самбірської вязниці вийшли на волю останні політичні вязні, обвинувачені в убивстві Т. Голувка і нападі на почту в Трускавці: студ. Володимир Кобільник з Дрогобича і Синишин зі Стрия. Оба вони просиділи у слідчій вязниці 11 місяців. — Дня 28. м. м. вийшли із сокальської вязниці на волю громадяни Городилович, Щерба і Процюк, що були арештовані 8. липня ц. р. за сипання могили в честь полеглих. Сидять іще два пол. вязні: студ. прав Іван Климів (від 27. травня) та студ. І. Гура з Мошкова. Іван Климів дістав уже акт обвинувачення з § 65 а. к. з.

— **Роковини смерти М. Галущинського в Рогатині.** В перші роковини смерти першого директора рогатинської української гімназії, бл. п. Мих. Галущинського, відбудеться в Рогатині 1. жовтня ц. р. заходом усіх освітньо-культурних та економічних установ святочна академія, получена з відслоненням пропамятної таблиці в гімн. будинку й богослуженням і панахидою в парох. церкві в год. 9. вранці. Комітет запрошує на це свято весь рогатинський повіт та приятелів заслуженого громадянина і педагога.

АТЛЯНТІК

— **„Рідна Мова".** Проф. д-р Іван Огієнко, учений, знавець нашої мови, задумує видавати місячний журнал „Рідна Мова", присвячений справам чистоти і правильности рідної мови. Недостача такого фахового органу давалася у нас відчувати здавна. Журнал в обемі 16 ст. друку появиться вже при кінці жовтня ц. р. — **Яр. М.**

— **Відгук нападу під Бірчою.** В днях 12. і 13. жовтня ц. р. відбудеться перед судом присяглих у Львові розправа проти Василя Перебеняка, який стоїть під закидом участи в нападі на почтовий амбулянс під Бірчою 21. липня 1931 р. Конвоент амбулянсу поліцай Ян Гібчиньскі згинув тоді від куль напасників. Перебеняк сидить у слідчій вязниці вже від року. Він признався буцімто до нападу й нібито видав спільників, які перебувають тепер у Чехословаччині — так подає польська преса.

— **Новини у львівській опері.** Дирекція львівської опери проектує, крім репертуару з мин. року, вистави таких новин: „Отелльо" і „Дон Карльос" Вердія, „Орфей у пеклі" Оффербаха, „Викрадення з Сераю" Моцарта, „Турандот" Пучінія, „Хрестоносці" Должицького, а також балети „Немовлятко в барі" Грота, „І. К. Ц." Кофлера та одноактівку Пучінія „Джіянні Січчі".

— **На емеритуру.** В Бучачі перенесли на днях на емеритуру суддю п. **Мисевича,** людину ще доволі молоду. — В окрузі познанського апеляційного суду перенесений на емеритуру судя городського суду з Острова п. **В. Микласевич** (давніше суддя в Калуші).

— **Ще про обіжник Кураторії у справі молитов, уложених лат. епископатом.** Пишуть нам: На жалоби кількох греко-кат. священиків, що учителі примушують українські діти говорити в школі молитви по польськи, віднісся один ординаріятський відпоручник до шкільного інспекторату своєї округи, вказуючи на те, що учителі мильно обіжник Кураторії зрозуміли і в чисто українських школах примушують діти до польської молитви. На це дістав відпоручник Ординаріяту таку відповідь: **W odpowiedzi na pismo z dnia 8. 9. r. b. mam zaszczyt zakomunikować, że rozporządzenie o modlitwach w szkołach powszechnych, uzgodnionych z uchwałą Biskupów Polskich, nie wspomina o dzieciach narodowości niepolskiej. Wobec tego dzieci obrządku gr.-kat. będą prawdopodobnie w dalszym ciągu odmawiać modlitwy przed nauką i po nauce według tekstu dotychczasowego, nim zjazd Biskupów Ruskich opracuje tekst nowej modlitwy. — Przewodniczący inspektor szkolny.** — Що на це наші духовні власти?

— **Телефонічна Реляція між Львовом і Зл. Державами.** Міство почт і телеграфів завело телефонічні реляції між Львовом з одного та Зл. Державами Півн. Америки, Кубою, Канадою, Мексиком, Австралією (деякі міста) та Півд. Африкою (деякі міста) з другого боку. Ближчі пояснення в справі оплат і сполук можна одержати в телефонічному відділі почт.-телеграфічного уряду, Львів, вул. Словацького ч. 1.

— **Ще граната.** У Мечищеві (пов. Бережани) 11-літній Михайло Кулима бавився на стриху військовою гранатою, яку найшов. Граната вибухла. Раненого хлопця в безнадійному стані відвезли до шпиталю.

— **1000-франківка зрадила злодіїв.** Як ми вже повідомляли, злодії вкрали з вистави банку Клепчинського в Варшаві 1000 швайцарських франків, в якій розбили шибу. Поліційні агенти арештували людей, які хотіли продати в цукорні при вул. Жабячій 1000 швайцарських фр. у банкноті. Арештували 4 винуватців. Організатором нападу був Ром. Сікорський з Воломіна, відомий під псевдонімом „Слон". Він утік із Варшави і його пошукують стежними листами.

— **Нові екзекуційні приписи.** Пригадуємо, що нові екзекуційні приписи обовязують від 1. жовтня ц. р. В них особливо тяжкі й гострі дві статті: 18-а і 23-я. Ст. 18-а дозволяє виконувати екзекуції навіть у неділі і свята та в кожній порі ночі. Ст. 23-я уповажнює органи скарбової влади переводити домашні й особисті ревізії скарбових довжників, при чому не сказано, що не вільно забирати чужих грошей, відданих прим. на переховання. Приписи тих двох статтей нівечать пільги, що їх дають інші статті. В останньому часі Торговельні і Промислові Палати в цілій Польщі вносять меморіяли, аби згадані статті змінено.

— **Новий статут для адвокатів.** У четвер 22. вересня ц. р. уладив гурток адвокатів у Варшаві сходини, на яких обговорено приписи нового статуту для адвокатів у Польщі. На сходинах промовляв теж міністр справедливости Міхаловський, який заявив, що новий статут обовязуватиме вже від 1. листопада ц. р. Міністр зазначив, що новий статут дає адвокатам стільки свобід, що він є наче „magna charta" для адвокатів. Новий статут уніфікує дотепер. приписи для адвокатів, уможливлює їм перенесення з одної дільниці до іншої, залишає автономний устрій і вкінці дає змогу міністрові замкнути листу адвокатів у тих місцевостях, де адвокатів за багато.

— **Банкроцтво „Курєра Поранного".** Одною з найстарших і найбільших польських часописів є варшавський щоденник „Курер Поранни", що виходить 56-ий рік; його вечірнє видання зоветься „Пшеглоьнд Вечорни". Видавцем є Фризе, власник фірми „Друкарня Ротаційна", де друкуються теж оба згадані щоденники. Ця фірма вже від довшого часу була під судовим доглядом та зробила умову з вірителями, що перша рата довгу у висоті сто тисяч зол. мае бути вплачена цими днями. Тому, що тієї рати фірма не заплатила, суд оголосив банкроцтво фірми і назначив куратора. Сумерк „Курера Поранного", колись опозиційного і дуже почитного органу, де м. і. свої статті друкував марш. Пілсудський, розпочався саме після травневого перевороту, коли санаційний уряд почав творити власну нову пресу („Глос Правди", потім „Газету Польску" і т. і.). Якщо дійсно „Курер Поранни" перестане виходити — великої шкоди не буде: він став органом зовсім нецікавим, „адораційним", а супроти українців займав становище наскрізь шовіністичне і ретроґрадне.

— **Нова гіпотеза про причину новотвору рака.** Начальний лікар клініки в Будапешті д-р Беля Грунвальд заалярмував світ відкриттям джерела рака легенів. Його досліди виявили, що рака легінів спричинює нібито вдихування пороху, який підіймається з асфальтових і смолових шос. Іншими словами: мікроскопійні частинки смоли, які дістануться до легенів, є розсадниками рака, який після того поширюється й на інші частини людського організму. За гіпотезою д-ра Грунвальда промовляла6 м. ін. обставина, що в Росії, де рак легенів, як недуга був у багатьох околицях зовсім невідомий, з ментом збудування шос асфальтових і смолових появляється в тих околицях доволі часто.

— **Книжка про свободу преси й пресову недолю.** З ініціятиви Французької Ліги Оборони прав людини й громадянина має появитися в листопаді ц. р. збірна книжка, присвячена справі свободи преси. Книжка буде мати окрему частину, присвячену цензурним практикам в ріжних країнах середньої і східньої Европи. Польські опозиційні часописи впевняють, що з Польщі зібралось у цій книжці чимало, бо під оглядом пресових конфіскат Польща випередила Угорщину, Литву і Югославію. Зате про СРСР і про Італію буде в тій книжці дуже мало тому, що в тих двох державах нема взагалі іншої преси, крім урядової та однопартійної. Чи буде в цій книжці щонебудь про долю української преси — не знаємо, бо, на превеликий жаль, здається ніхто цим не зайнявся.

— **Чи Адам і Ева були — турками?** В Ангорі відбувся недавно конгрес турецьких істориків, на якому особливо палко дебатували про початки турецької культури в середній Азії. Деякі учасники того конгресу твердили, що турки є найстаршою расою і нацією світа, при чому вченими лінгвістичними виводами доказували, що й перші люди на землі були турками. Біблійний рай перших людей мав находитись у серці центральної Азії, а старотурецька культура мала розпочатись — від одягу з листя, який пошила собі Ева.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооператива дня 23. IX. 1932 р. за масло експортове та десерове пр. на 2·80 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 0·90 зол., конвець 4·60 зол.

СПОРТ.

СОКІЛЬСЬКІ КРАЄВІ ЛЕГКОАТЛЕТИЧНІ ЗМАГАННЯ.

Пригадуємо, що в суботу 24. ц. м. в год. 3. попол. і в неділю 25. ц. м. в год. 9. рано і 3. попол. відбудуться сокільські краєві легкоатлетичні змагання. Велика скількість змагунів-соколів на краєвих легкоатл. змаганнях У. С. С. вказує, що сокільська організація працює інтенсивно над розвитком рідного спорту. На високий рівень спортової ділянки в сокільському житті вказує ціла низка рекордів, що їх поставили соколи на останніх краєвих змаганнях. В днях 24. і 25. ц. м. можна надіятися нових осягів, тимбільше, що участь у змаганнях українських мистців-соколів запевнена.

Програма змагань:

Субота, год. 3. попол.: Отворення змагань і дефіляда, передбіги 100 м. і 60 м. мущин і жінок, стусан кулею мущин і жінок, скок удовжінь мущин і жінок, біг 1500 м. мущин, мет ратищем жінок.

Неділя, год. 9. рано: Фінал бігів 100 м. і 60 м., передбіги 100 м. жінок і 200 м. мущин, мет ратищем мущин, скок увисочінь жінок, скок жердкою мущин, мет диском жінок.

Неділя, год. 3. попол.: фінал бігів 100 м. жінок і 200 м. мущин, біг 400 м. мущин, 800 м. жінок, 3000 м. мущин, мет диском мущин, скок увисочінь мущин, гінці 4×100 м. і 4×75 м.

СИТКІВКОВІ ЗМАГАННЯ: К. Т. 24 — Л. К. С., У.С.С.К.

Товариські змагання повищих клюбів є неабиякою сензацією Львова. До цієї пори українські ситківкарі не міряли ще своїх сил з такими поважними противниками, як грачі з К. Т. 24. Досить пригадати, що всі сінглісти К. Т. 24 були допущені до змагань за мистецтво Польщі, яке цього року було розігране в Кракові. Тож можна рахуватися з високою перемогою К. Т. 24. Але ми переконані, що українські змагуни доложать усіх зусиль, щоби вийти із цих змагань з честю. Початок змагань в год. 14.30 в суботу 24. ц. м. Продовження в неділю 25. ц. м. в год. 9.30 та 14.30 на токах Л. К. С. при вул. Войтіха. Доїзд 4-ою (коло Замку).

КРАЄВЕ МИСТЕЦТВО ЮНІОРІВ У СИТКІВЦІ.

В днях 20.—22. ц. м. на токах Л. К. С. розіграли юніори своє мистецтво. До змагань зголосилося 11 змагунів до муж. сінгля, 6 пар до муж. дебля. У фіналі сінгля переміг 13-літній Володимир Оленишин Микетея 6:2, 6:0 у деблю по тяжкій 3-сетовій боротьбі пара Струмінський, Труш перемогла сильну пару Горбань—Назар.

Змагання ці виказали, що й між нашими юніорами поширюється ситківковий спорт дуже інтенсивно, а добра форма поодиноких змагунів є запорукою, що в ситківці у нас є рішуче великі поступи.

Змагання ці на доручення Українського Спорт. Союзу перевів дбайливо, як звичайно, Л. К. С.

УЖГОРОД. **У. А. Ц. — Русь 4:3 (4:2).** Несподівана програна Руси у стрічі зі слабою мадярською дружиною У. А. Ц. Ворота добули Кріж і Кобзар. Найліпші в Руси Кріж І. і Шкіряк.

Русь — Чоп 4:1. Легка перемога Руси над слабим провінціональним противником.

ДНІПРО — СОКІЛ IV.

Відплатні мистецькі змагання цих дружин відбудуться в неділю 25. ц. м. в год. 9-ій рано на грищі Гасмонеї. Тому, що Дніпро хоче зреванжуватись за попередню програну 4:0, а Сокіл змагатиме до перемоги, бо потрібні йому пункти для вдержання на одному з передових місць табелі, можна сподіватись гарної та завзятої гри обох сторін.

ЧОРНОМОРЦІ — ТРИЗУБ.

В неділю 25. ц. м. відбудуться на площі „Світезі" (кінець вул. св. Мартина, доїзд трамваями ч. 9 і 5) в год. 11. передполуднем рішаючі змагання за мистецтво У.С.С. Чорноморці грають свої останні змагання і напевно будуть старатися видерти Тризубові два пункти й надію на мистецтво. Зате Тризуб захоче всіми силами задержати перше місце, тому можна сподіватися цікавої й емоціонуючої гри.

МЕТА — УРСК.

Змагання цих дружин у копаному мячі за мистецтво У.С.С. відбудуться в неділю 25. IX. в год. 14-ій на грищі Ж. С. К. „Гасмонея" за личак. рогачкою.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Моральний дефект".

Попало мені якимсь чудом письмо до „децидуючого чинника" в Польщі, а автором цього письма є децидуючий чинник у секретаріяті громади Мости Великі — Йосел Кац.

Саме письмо нецікаве і буденне, але зате маргінес великий і цікавий.

Спробуємо з тим маргінесом.

Пан Йосел має сина Якова і мав діда Савла. Син хотів стати лікарем і „з замилування подався до деканату медичного виділу університету у Львові". Хоч мав „тепле поручення старовства в Жовкві", то стрінувся з відмовною відповідю.

Дід Савл брав участь у повстанні в р. 1863 (цікаво в якім характері?!), а крім цього мав патріотичного сина — Йоселя, автора письма до „децидуючого чинника", власника дипльому „ідейних вязнів" і т. д. і т. д.

Вихований у патріотичнім польськім дусі пан Йосел станув по розпаді Австрії „до праці на ниві польської державности". Тому був немало здивований, коли його українська влада замкнула до арешту, з якого, як бачимо, вийшов цілo та без шкоди для душі і тіла, чого доказом незле становище і здоровий син.

Діждавшись воскресення вітчини в її майже історичних границях, пан Йосел „поза урядовими годинами займався і займається суспільною роботою", так що Влада не тільки хвалила, але й була вдячна."

Мало того.

Не тільки батька розпирав патріотизм, але й молодий Яків ледви міг наздігнати свої патріотичні почування. Скінчивши гімназію став списовим комісарем і з цього обовязку вивязався так, що влада була захоплена.

Списовим комісарем, як відомо, не можна бути до смерти і тому малий Кац подався „з замилування" до деканату.

І нараз, як грім з ясного неба, прийшла відмовна відповідь. Нумерус клявзус наставив до нього зуби і гаркнув.

Тоді старий Кацище вшкварив письмо до найвищих осіб у державі і... згубив його в парку Костюшка.

Пане Кац! Відберіть собі своє письмо і вишліть на властиву адресу, може акурат поможе.

А я вас питаю:

— Ну, пане Кац?! Як то є? В рускім криміналі сиділи, дипльом маєте, дід робив повстання, ви робите патріотичну роботу, син „ку задоволеню владзи" списував населення в Галичині, а деканат медичного виділу не взяв того всього під розвагу!? Добре кажете, що це для вас „моральний дефект", бо та децизія „ігнорує ваше дотеперішне життя" і заслуги трьох поколінь.

Нема нині справедливости, пане Кац. Чоловік мало з патріотичної шкіри не вискочить, сякий-такий грейцар придбає, діти підховає, а наслідки — відмовна відповідь деканату, „моральний дефект" і для всіх Каців каценямер.

Хто його знає — може це делікатніша відміна українського антисемітизму?:

Галактіон Чіпка.

Листування Редакції.

Дописувачеві в Бучачі: Допису, про який згадуєте, ми не одержали.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР. Двотижневик. Річник XVIII., ч. 18. з 15. вересня 1932.

NASZA PRZYSZŁOŚĆ. Wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Книжка за вересень 1932.

БІРЖА.

Гроші.

Долар у приватних оборотах 8.90, Бельгія 123.95, 124.26, 123.64; Голяндія 358.55, 359.45, 357.65; Льондон 30.88—30.87, 31.03, 30.73; Ню-Йорк чеки 8.91.9, 8.93.9, 8.90.5; Ню-Йорк кабель 8.92.3, 8.94.3, 8.90.3; Париж 34.95, 35.07, 34.89; Швайцарія 172.20, 172.63, 171.77; Італія 45.80, 46.02, 45.58; Берлін 212.45.

Збіже.

Ячмінь на мливо льоко Підволочиська 12.25, 12.75. Інші курси незмінені.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 24. IX. год. 7.30 веч. „Так здобувають жінок".

Неділя, 25. IX. год. 7.30 веч. „Так здобувають жінок".

Театр Ріжнородностей.

Субота, 24. IX. год. 7.30 веч. „Дивні любки" (Містігрі).

Неділя, 25. IX. год. 7.30 веч. „Дивні любки" (Містігрі).

Кіна.

АПОЛЬО: „Ловіцька княжна".

АТЛЯНТІК (давн. Лев) небаром відчинення.

КАСІНО: „Погромники просторів".

КОЛЬОСЕЙ: „Кохання Тереси Рот" (Ольга Чехова), ревія „Завтра буде ліпше".

КОПЕРНИК: „Пімста дилика" (Ів. Петрович, Анні Ондра).

МАРУСЕНЬКА: „Пімста дилика" (Ів. Петрович, Анні Ондра).

МІРАЖ: „Зазлій кохання" (Анрі Гара).

ОАЗА: „Романс із поручником" (Льоренс Тібет).

ПАЛЯС: „Година з тобою" (Мор. Шевальє).

ПАН: „Джені Лінат".

ПАСАЖ: „Зрадлива стріла" (Гут Гібсон), „Трубадурова пісня" (Хозе Мохіка).

ПРОМІНЬ: „Десятьох із Павяка".

СТИЛЕВЕ: „Сталева рука" (Том Мікс) ча Пат і Патахон.

УТІХА: „У таємному проваллі" (Джек Голт), „Розкоші гостинности" (Бастер Кітон).

ХИМЕРА: „Х 27" з Марлєною Дітріх.

Закордонне радіо.

Неділя, 25. вересня 1932.

Ляйпціґ (259.3) 12.00 Весела муз. програма, 20.00 „Роделінда" оп. Генделя, 21.25 „Еспанія в танці та пісні", **Братислава** (278,8) 9.00 Богослуження, 19.30 Військ. музика, 18.15 Легка музика, 20.00 „Ле Лет ч. 66" оп. Офенбаха, **Гільверзум** (296,1) 19.55 „Пімста дилика", оп. Штравса, **Мілано** (331,4) 11.00 Богослуження, 12.30, 16.30 Музика, 20.30 „Романтіцізмо" оп. Робінія, **Брно** (341,7) 11.00 Симф. поранок, 18.00 „Ля Серва Падрона" інтермецо Перголезія, **Гельсінгфорс** (368,1) 11.00 Брамсова соната г-дур, 17.05 Хор, 18.30 „Погляїсія" оп. Мадетої, **Букарешт** (394.2) 10.45 Рел. хор, 20.00 „Сімоне" комедія Скулія, **Берлін** (419) 14.30 Діточий хор, **Білгород** (430,4) 16.00 Нар. пісні, Божидар Гріїч, 19.00 Югосл. музика, 21.05 Солісти, **Стокгольм** (435,4) 16.45 Спів, Оск. Тіернберг, **Рим** (441,2) 17.00 Концерт солістів, 20.45 „Ля Лінеа дель Куоре" оп. Карабелія, **Беромінстер** (459,4) 12.00, 12.40 Концерт, 20.45 „Брідерляйн Файн" оп. Лео Фаля, **Лянгенберг** (472.4) 11.30 Концерт, 20.00 „Фатме" ком. оп. Фльотова, **Прага** (488,6) 21.10 Данський концерт, **Відень** (517.2) 11.00, 15.20 Концерт, 20.00 „Кльо-Кльо" оп. Легара, **Мінхен** (532.9) 12.05 Оркестра, 16.00 Для дітей, 20.10 „Гейша" оп. Сіднея Джонса, **Будапешт** (550.5) 10.00 Свято вісел, памятника кор. Єлисавети, 15.45 Військ. марш, 17.15 Циг. оркестра, 20.00 „Мамо-літа" оп. Сабольча, **Харків** (937,5) 10.00, 14.30, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 18.15 Мист. трансм., 24.00 Комунікати, музика звуковиків, **Калюндборг** (1153,8) 20.00 Оп. музика, 22.10 Італ. оп. музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 25. вересня 1932.

11.35 Місійний відчит, 11.58 Час, 12.10 Метеорольогічний комунікат, 12.15 Симфонічний поранок, „Про ролю інспекторів праці", 14.00 „Про скаженину", 14.15, 14.55, 15.25 Ловіцька нар. капеля, 14.30 Рільничо - метеорольогічний комунікат, 14.35 „Що робити, як корови вернуться з пасовища", відч., 15.05 „Що чувати, що треба знати?", 15.40 Радіотижневик для молоді „Що чувати в світі", 15.53 „Справжня Олімпіяда" для старших дітей, 16.05 Воєнська авіяція, 16.45 Скринька для хорих, 17.00 Форт. рецітал, Курт Енгель, 18.00 „Фотограф-аматор на вакаціях, 18.20 Танкова музика, Комунікат союзу службовців сільських громад, 19.10 Всячина, 19.30 Комунікат т-ва заохоти плекання коней, 19.35 „Львівські контракти" відч., 19.50 Грамофон, 20.00, 21.00 Популярний концерт (орхестра, скрипка), 20.45 „Коаі, Квакова дочка" китайський переказ, 21.50 Спортові вістки зі Львова, 21.52 Спортові вістки з Кракова, Катовиць, Вильна, Лодзі, Варшави, 22.00, 22.50 Танкова музика, 22.40 Комунікати, 22.45 Останні спортові вістки.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Прогулька „Пласту" на Чортівську Скелю в неділю 25. ц. м. Збірка кінець трамваю ч. 1 Личаків, год. 9.30. Усіх запрошує Видів. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЖІНКА священика шукає здібної учительки до 8-літньої донечки, найрадше по священику. Зголошення з порученнями до Адм. „Діла" під „Учителька". 1-2

ВІДЕНЬ, VIII., *Josefstädterstrasse 75-6.* Вдова по адвокаті прийме на станцію дві студентки по уміркованій ціні (150 шіл. міс.). О. Левицька.

ВІДСТУПЛЮ 5-кімнатне мешкання у Стрию (дешевий чинш) з принадежностями. Зголошення до Адм. „Діла" під „Стрий". 522 1—1

ОЛЕКСАНДЕР СІНГАЛЕВИЧ, б. судда окр. суду, полагоджує всякі справи в міністерствах і урядах міста Варшави, як також веде справи розводові у православній консисторії у Варшаві. Адреса: Варшава, вул. Вільча ч. 66. м. 20. 1-2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.